

населення. Це безпосередньо передбачає створення відповідного ресурсного забезпечення, яке включає враховуючи провідну західноєвропейську практику створення інституцій діагностики, розвитку професійного здоров'я та відновлювальної медицини.

Формат вирішення безпекових питань держави у сфері охорони здоров'я досить чітко корелюється із вирішенням питань професіоналізації медичних кадрів, здатних забезпечити новітню модернізаційно-реформаційну синергію для системи охорони здоров'я. Аби вона була зорієнтована на реалізацію стратегічної політики забезпечення національної безпеки держави має бути запроваджена «розгорнута» інтелектуалізація сфери охорони здоров'я, яка б передусім слугувала розвитку професійно-творчого потенціалу фахівців медичної галузі.

Такий підхід передбачає також запровадження нової ідеології й практики запровадження інноваційних медичних технологій, а це у свою чергу вимагає певного переакцентування змістовної структури медичної та державно-управлінської науки шляхом розширення науково-технічного простору сфери охорони здоров'я. Це у свою чергу дозволить сформувати новітню загальнодержавну систему із чіткими стратегічними пріоритетами запровадження інноваційної медицини, які не формально, а реально формують новий образ здорового життя людини в умовах діаметрального зростання соціальних викликів, які небезпечно впливають на стабільну життєдіяльність людини у сучасному світі.

Список використаних джерел:

1. Economic Crisis, Health Systems and Health in Europe: Impact and Implications for Policy / S. Thomson, J. Figueras, T. Evetovits, M. Jowett, Ph. Mladovsky, J. Cylus, M. Karanikolos, H. Kluge. – Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, European Observatory for Health Systems and Policies. – 2015. – 258 p.

Дахно Олександр Юрійович,
аспірант

Науковий керівник – д. пол. н., професор М. М. Розумний
Національний інститут стратегічних досліджень

**САМОВИЗНАЧЕННЯ НАРОДІВ ЯК СТРУКТУРНА УМОВА
ГАРАНТУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПОСТМОДЕРНОЇ
ДЕРЖАВИ**

Проблема співвідношення самовизначення народів та територіальної цілісності є однією із найбільш складних в методологічному, технологічному та політичному відношеннях, оскільки від її вирішення залежить оптимізація формули встановлення та зміни кордонів в умовах розвитку постмодерної держави. Доцільність аналізу даного аспекту обумовлена достатньо звуженою та однозначною формулою розуміння самовизначення народів, де воно посідало від крайньої деструктивної ролі, яка приводить до розчленування держави або відокремлення від неї її певних частин території до справедливо врегульованого механізму позбавлення колоніальної залежності держав. Сучасна методологія налагодження міжнародних відносин констатує значну кількість складно проблемних ситуацій пов'язаних і встановленням кордонів, одностороннім бажанням їх зміни, спираючись на принцип самовизначення народів, що неминуче провокує внутрішньонаціональні і зовнішньонаціональні конфлікти та міждержавні війни. У переважній більшості всі вони розгортаються під формулою реалізації та забезпечення права народів на самовизначення.

В контексті концептуальної ідентифікації самовизначення народів як умови встановлення та зміни кордонів постмодерної держави доцільно розкрити сутність даного поняття, проаналізувати основні дослідницькі підходи до його визначення та конкретизувати його нормативно-правовий зміст

виходячи із змісту міжнародної правової бази. В межах різних дослідницьких підходів, залежно від їх предметної спрямованості класифікуються різні аспекти розуміння поняття самовизначення народів. Важливу методологічну роль щодо ідентифікації даного поняття відіграє правовий підхід, в межах якого узагальнено міжнародний досвід створення нових держав та реалізації геополітичних інтересів виходячи із їх права на самовизначення.

Вперше поняття самовизначення народів як умови встановлення та зміни кордонів постмодерної держави на нормативному рівні було визначено в *Статуті ООН*, яким передбачався «розвиток дружніх відносин між націями на основі поваги принципу рівноправ'я та самовизначення народів» який передусім має слугувати налагодженню мирних та дружніх відносин між ними [1]. З огляду на це, основним методологічним імперативом в контексті даного трактування самовизначення є розуміння під ним фундаментальної основи налагодження мирних та дружніх відносин з одного боку, а з іншого – самовизначення нерозривно та синхронно взаємопов'язане з рівноправ'ям народів, а відтак вимагає поважати не лише права суб'єктів самовизначення, але і права тих, хто не проходить через процес самовизначення, але реального знає його. Відповідно до Статуту ООН:

– всі народи мають право вільно визначати без втручання ззовні свій політичний статус та здійснювати свій економічний, соціальний та культурний розвиток, кожна держава зобов'язана поважати це право відповідно до положень Статуту;

– кожна держава зобов'язана сприяти реалізації принципу рівноправ'я та самовизначення народів згідно положень Статуту та надавати допомогу Організації Об'єднаних Націй у виконанні зобов'язань, покладених на неї Статутом, стосовно даного принципу заради того щоб: а) сприяти дружнім відносинам та співпраці між державами та б) негайно покласти край колоніалізму, проявляючи належну повагу до вільно вираженої волі зацікавлених народів, враховуючи, що підпорядкування народів іноземному ярму, панування експлуатації є порушенням цього принципу, так само як і

запереченням основних прав людини, що суперечить Статуту Організації Об'єднаних Націй [1].

З цього приводу *Д. Окс* виходить із того, що «принцип рівноправ'я народів та їх право на самовизначення є двома складовими елементами єдиної норми, однак, методологічно вони не узгоджуються між собою», оскільки на думку вченого принцип рівноправ'я та самовизначення народів включає в себе лише право народів на самоуправління, виключаючи право на відокремлення [2]. Це свідчить про те, що даний принцип легітимно виключає «відокремлення» як форму його реалізації в системі налагодження та утвердження міжнародних відносин. Відповідно до цього формула принципу самовизначення народів обертається навколо реалізації ідеї поважати рівноправ'я та права народів розпоряджатись власною долею дотримуючись принципів міжнародного права, які слугують збереженню територіальної цілісності держав, стримуючи їх від застосування сили чи загрози сили. Саме такий контекст його розуміння закладений в *Декларації принципів, підписаній в Алма-Аті в рамках Народи з взаємодії та заходів довіри в Азії* у 1999 році, в якій самовизначення народів розглядалося в контексті невтручання у внутрішні справи та їх зобов'язання протистояти сепаратизму [3]. У такий спосіб Декларація вказала на доцільність збалансованості принципу самовизначення народів та принципу територіальної цілісності держав.

Особливий методологічний інтерес в межах даного дослідження становить концепція *Е. Грос Еспіеля*, в межах якої артикулюється проблема самовизначення соціальних груп, яка взаємопов'язана з розвитком державної ідентичності. Вчений звертає увагу на те, що історично самовизначення передусє виникненню держави як інституту організації соціально-культурного простору, а тому її геосоціальний простір має чітко корелюватись з рівнем територіальної ідентифікації народу. В протиположності цьому реальна практика засвідчує первинність територіальної цілісності по відношенню до самовизначення народів, змінюючи таким чином достеменність історично детермінованої та гностично обґрунтованої ієрархії понять. Це обумовлено тим,

що в добу постмодерну «держави віддаючи пріоритет територіальній цілісності, вважають її єдиною умовою досягнення внутрішньої соціальної та зовнішньої, міжнародної стабільності, яка здатна стримати процеси пов'язані з розпадом поліетнічних держав та несанкціонованого виникнення нових» [4, с. 211].

У контексті даного аналізу доцільно виходити із того, що самовизначення народів є «первинним джерелом внутрішньополітичних та міжнародних, соціально-економічних та культурних змін» [5, с. 39]. Це свідчить про те, що самовизначення народів є процесним, а ніяк не усталеною формою, раз і назавжди заданою, регламентованою, оскільки воно залежить від історичної динаміки, базується на соціально-економічних та культурно-психологічних умовах розвитку. Це є підтвердженням того, що зміни кордонів держав їх статус в добу постмодерну, як і їх чисельність є достатньо гнучким, еволюційним процесом, хоча і позбавленим певних конкретних закономірностей їх самоідентифікації.

На підставі цього уявляється можливим виокремити основні історичні фактори самоідентифікації народів відповідної до якої й відбувається процес їх політичного самовизначення, який і зумовлює об'єктивізацію процесів встановлення та зміни кордонів постмодерної держави. Здебільшого йдеться про еволюційну парадигму послідовних форм прогресивного розвитку народів з одночасним симбіозом зворотних варіацій, які зумовлюють народи прилаштовуватись до певних історичних реалій, а інколи їх соціально-політичний розквіт зазнає стагнації. З огляду на це, до таких факторів самоідентифікації народів, на нашу думку доцільно віднести: а) зникнення одних держав; б) виникнення інших шляхом утворення певних імперій; в) їх розпад; г) становлення нових народностей (народів), які через самовизначення приходять до необхідності зміни кордонів в сторону їх розширення; д) синтез культур; е) зміна мов та релігій.

Таким чином, здійснений нами аналіз самовизначення народів як умова встановлення та зміни кордонів постмодерної держави вказав на відсутність єдиного універсального інструменту збалансованості права на самовизначення

народів та збереження територіальної цілісності, легітимізуючи лише однозначність мирного шляху врегулювання певних конфліктів і спираючись виключно на реалізація безпеки громадянина. Функціональним призначенням постмодерної держави є розвивати та захищати права народів на їх самовизначення, однак це не завжди передбачає зміну її територіального простору.

При цьому надзвичайно важливо враховувати і той факт, що самовизначення народів в межах багатонаціональної держави не обов'язкового передбачає збільшення потенціалу її самостійності шляхом відокремлення, адже головним критерієм тут виступає реалізація прав та свобод громадян, яка чітко синхронізується із практикою збереження територіальної цілісності. Відповідно до цього ідентифіковано сутність принципу територіальної цілісності, як структурної складової сфери міждержавних відносин, покликаною захищати територіальну цілісність та національну єдність держав від зовнішніх посягань, та принцип самовизначення народів як невід'ємного права громадян вільно визначати свій політичний статус та забезпечувати власний соціальний, економічний, політичний та культурний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Устав Организации Объединённых Наций. Міжнародний документ від 26.06.1945, Изменения см. в Поправке (995_701) от 20.12.65; в Резолюции (995_702) от 20.12.71; в Резолюции (995_e56) от 16.09.2005 – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
2. Human Rights Study Series. Study on the Rights of Persons belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities. N.-Y., 1991. Doc. UN E /4/ CN/ Sub.2/1993/34.
3. Декларация принципов, регулирующих отношения между государствами членами совещания по взаимодействию и мерам доверия в Азии (СВМДА) (вместе со списком государств членов и наблюдателей совещания по взаимодействию и мерам доверия в азии) (принята в г. Алма-Ате 14.09.1999). –

Режим доступу: <http://xn--80aagahqwyibe8an.com/pravovi-akti-mijnarodni/deklaratsiya-printsipov-reguliruyuschih232319.html>.

4. Грос Эспиель Э. Осуществление резолюций Организации Объединенных Наций, касающихся права на самоопределение народов, находящихся под колониальным и иностранным господством. Нью-Йорк, 2014. – 410 с.

5. Карапетян Л. М. Все ли сказано о самоопределении или нет? / Л. М. Карапетян // Государство. – 2012. – № 35. – С. 32-50.

Бахметьев Андрій Євгенійович,

магістр факультету психології, політології та соціології,
Національний університет «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – к. пол. н., доцент А. В. Полухіна
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЗАБЕСПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Актуальність теми обумовлена тим, що на початку ХХІ століття в нових геополітичних умовах боротьба держав за збереження свого впливу на світ, або в межах певного регіону, відбувається в руслі двох основних тенденцій: глобалізація (регіоналізація) та формування геополітичних центрів світу. Саме глобалізаційні процеси та створення світового інформаційного суспільства й обумовило використання нового механізму геополітичного впливу – гібридних війн.

Очевидним є той факт, що сьогодні, в епоху глобальних викликів і загроз, світ переживає новий етап геополітичного протиборства між провідними країнами світу за ресурси, комунікації, ринки збуту, розширення сфер впливу та інше. Можна з упевненістю сказати, що сьогодні, основним механізмом

геополітичного протиборства є «гібридні війни», як інструмент впливу на світовій арені. Саме навколо Євразії сьогодні розгортається протиборство. На найбільшому континенті зосереджена велика частина світових запасів природних копалин, розвинений технологічний потенціал, найбільш розгалужена мережею континентальних транснаціональних комунікацій, тут розташовані найвигідніші геополітичні і геостратегічні точки світу, контроль над якими дає істотну економічну або військову перевагу.

Теоретичною базою написання даної наукової роботи послужили в роботи українських та зарубіжних фахівців в галузі геополітики, політичної науки та історії, а саме Гофман, Бжезинський, Фрейер, Руценко та ін.

Сьогодні прийнято вважати, що саме країни охоплені Арабською весною, у т.ч. Сирія, стали певним таким майданчиком або полігоном для випробування форм та методів ведення гібридної війни. Але це далеко не так. Першою країною на якій одразу був використаний увесь спектр засобів ведення неконтактної війни – це Україна.

Україна стала таким собі експериментальним місцем для проведення гібридної війни нового покоління в нинішню епоху глобалізації та цифрових технологій, як заявила директор Центру інформації та документації НАТО в Україні Барбора Маронкова під час відкриття VI Київського безпекового форуму для молоді. «Для того, щоб отримати перевагу у конфлікті, використовуються будь-які військові і не військові засоби і заходи. Якщо сторона усвідомлює, що вона не може виграти якимось іншим чином, то вона використовує саме такі альтернативні – асиметричні, гібридні – методи. І думаю, що асиметрія буде тільки посилюватися і ця гібридність лише розвиватися. І ми це з вами бачимо: Україна стала такою величезною «Чашкою Петрі» – місцем для проведення таких експериментів», – сказала вона.

Гібридна війна проти України була почата досить в очевидний час, а саме у 2014 році. І головним моментом тут є питання національної ідентичності. Певний політичний міф, а саме ефемерної соціальної стабільності, який роками нав'язувалась в якості найвищої соціально-політичної цінності, насправді